

**YENİ TERÖR SALDIRILARI KAPSAMINDA VE
CHARLIE HEBDO TERÖR SALDIRISI ÖZELİNDE
ÎLE-DE-FRANCE SALDIRILARININ
ÇATIŞMA HARİTALAMASI İLE ANALİZİ**

Stratejik Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Stajyeri

Avrupa Birliği Yüksek Lisans Öğrencisi

Oğulcan DEMİROĞLU

Başkent Üniversitesi

2021

1. GİRİŞ

Günümüzde Yeni Terörizm, hedef ayırt etmeden ve bilinçli bir şekilde yüksek oranda can kayıplarına neden olma ile sonuçlanan terör saldırılarıyla gündeme gelmektedir. 11 Eylül 2001'den sonra bu kavram daha çok gün yüzüne çıkmış ve Avrupa'nın korkularından biri haline gelmiştir.

Fransa ise Yeni Terörün saldırıları ile en sık yüzleşen Avrupa ülkelerinden biri olmuştur. Fransa, Türkiye'nin ardından 2015 yılında terör saldırıları sonucunda OECD üyelerinin arasında en fazla ölüm sayısına sahip ikinci ülke olmuştur.¹ Fransa, bu zamana kadar yüksek düzeyde terörizmle ilgili yakın bir tarihe sahip değildi. 2015'in başlangıcına kadar 14 yıl boyunca, Fransa'da teröre bağlı yılda ortalama bir ölüm yaşanmaktaydı. Ancak 2015 yılında terör eylemlerinden kaynaklı ölümler 161'e yükseldi. Bu artış, Charlie Hebdo dergisinin ofisine yapılan saldırıyla başlayan ve bir dizi başka saldırılarla devam eden Île-de-France terör olayları nedeniyle de oldu.² Fransa diğer Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında en çok Müslüman nüfusa sahip ülke olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca Île-de-France saldırısının yaşandığı dönemde Fransa'da yaşayan Müslümanların sayısı 5 milyonu geçmiştir.³ Bu gibi özellikler Fransa'da radikal İslam çatışmasını daha yoğun hissedilmesine neden olmuş ve bir değer çatışması olarak da nitelendirilen Charlie Hebdo terör saldırısını doğurmuştur.

Charlie Hebdo saldırısı ile yeni terörizmin ilk şokunu yaşayan Fransa, yine aynı yılın 13 Kasım günü Paris'in yedi farklı noktasında gerçekleştirilen saldırılarla⁴ yeni terörizmi tüm yönleriyle hissetmiştir. Bu saldırılardan sonra ülkede olağanüstü hal ilan⁵ edilmiş, tüm sınırlar kapatılmış ve ordu güvenlik için Paris'e gelmiştir.⁶

Avrupa genelinde ise; özellikle 11 Eylül sonrası yükselmeye başlayan aşırı sağ, milliyetçi, ırkçı, yabancı düşmanı ve popülist liderlere sahip partilerin İslam karşıtı, göçmen karşıtı ve

¹ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2016 Measuring the Impact of Terrorism*, <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>

² Age.

³ Carla Power, "Why There's Tension Between France and Its Muslim Population," *Time*, 08 Ocak 2015, <https://time.com/3659241/paris-terror-attack-muslim-islam/>, erişim tarihi: 24.11.2020

⁴ Petit Cambodge ve Le Carillon silahlı saldırıları, Bataclan Tiyatrosu ablukası, Fransa Stadyumu patlaması, La Casa Nostra silahlı saldırıları ve Rue de Charonne silahlı saldırısı.

⁵ Fr. Etat d'urgence

⁶ France24, "What does a 'state of emergency' mean in France?" *France 24*, 15 Kasım 2015, <https://www.france24.com/en/20151115-what-does-france-state-emergency-mean>, erişim tarihi:21.04.2021

otoriter politikaları⁷ Batı ile Radikal İslam arasında yaşanan çatışmaların daha çok gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. Bu çatışmalar radikal İslam odaklı terörün yeni taktikler yaratmasını, yalnız kurt eylemlerinin görülmesini ve gizli hücreli yapıların artmasını hızlandırmıştır.

Bu yazının devamında “Yeni Terör Saldırıları” kapsamında ve Charlie Hebdo saldırısı özelinde Île-de-France saldırılarının çatışma haritalaması ile analizi ele alınacaktır. Çatışma haritalaması, çatışmalara barışçıl çözüm yolları bulunması ve müdahalelerin başarılı olması için gerekli bir analitik araçtır.⁸ Bu model ile sadece terör olayının nedenleri ortaya koyulmayacaktır. Aynı zamanda terör olayı ile ilgili dinamik olguların belirlenmesi ve analizi sonucu yeterli ve etkili bir müdahale stratejisinin üretilmesine katkı sağlayacaktır. Haritalama sırasında terör saldırısının aktörlerine, arka planına, nedenlerine, bağlamına ve dinamiğine değinilecektir.

2. YENİ TERÖRİZM SALDIRILARI

Yeni Terörizm hücre temelli bir gevşek organizasyon yapısı, asimetrik taktikler, kitle imha silahları kullanma tehdidi, potansiyel olarak yüksek ölüm oranları ve genellikle dini veya mistik bir motivasyonla nitelen bir terörizm olarak tanımlanmıştır.⁹ Yeni terörizm kavramı birçok akademik uzman tarafından kullanılmıştır bu uzmanlardan Laqueur tanımlamasını yaparken sağcı, dini motifli ve cezai terörizm kavramları ile tanımını güçlendirmiştir.¹⁰ Bu güçlendirme Charlie Hebdo’yu gerçekleştiren motivasyonu anlamak için önemlidir. Özellikle dini motif ve cezai terörizm kavramları bu terör saldırısı ile çok yakın ilişkilidir.

Zaman geçtikçe modern dünyada niteliklerini değiştiren terörizm çeşitli özelliklerle karakterize edilmeye başlamıştır. Eski ve yeni terörizmin belli başlı özellikleri kıyaslandığında net bir şekilde farklılıklar görülmektedir. Örneğin; eski terörizm hedef seçimini cerrahi ve sembolik iken yeni terörizm hedef seçimini ayırım gözetmeden ve sembolik olacak şekilde yapar.¹¹ Yine eski terörizmin saldırılarında can kaybı oranları düşük

⁷ Celil Batur, *Mülteci Krizi ve Avrupa’da Aşırı Sağın Yükselişi*, (Ankara: Nobel, 2019), 28-29.

⁸ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), xi

⁹ Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 353.

¹⁰ Walter Laqueur, *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*, (New York: Oxford University Press, 1999), 5.

¹¹ Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 312.

ve seçicidir ancak yeni terörizmin yüksek ve ayırım gözetmeyen can kayıplarına yol açtığı gözlemlenmektedir. Bir başka önemli fark ise yeni terörizmin örgütsel profilinin hücresel yapıda olmasıdır oysa eski terörizm saldırılarında hiyerarşik ve tanımlanabilir bir örgütsel profil ile karşılaşırız.¹² Charlie Hebdo saldırısında da bu hücresel yapıyı El-Kaide'nin Paris hücreleri üzerinden okuyabiliriz.

Charlie Hebdo terör saldırısında yeni terörizmin birçok karakteristik özelliği de görülmektedir. Örneğin; yeni terörizm siyasi olarak belirsizdir ve dine dayanan ve mistik motivasyonlar ile hareket eder. Çatışma haritalandırmasında da üstünde durulacağı üzere Charlie Hebdo saldırısı tam olarak dini motivasyona dayanmaktadır. Ayrıca Charlie Hebdo sonrasında yaşanan 13 Kasım Saldırıları da intihar bombacıları, patlayıcı yüklü araçlar ve toplu ölümler konusunda uzmanlaşan teröristler dikkatlice seçtikleri hedefleriyle küresel bir izleyici kitlesinin dikkatini nasıl çekeceklerini doğru bir şekilde hesaplamışlardır.¹³ Bunlar yeni terörizmin en belirgin karakteristik özelliklerindedir.

Yeni terörizm saldırılarında internetin de gayet profesyonel olarak kullanıldığı görülmektedir. Teröristler internet ve teknolojinin getirilerinden yararlanarak medyayı da kolay bir şekilde manipüle etmektedirler.¹⁴ Charlie Hebdo dergisinin internet sitesi ile birlikte Le Parisien ve Marianne gibi popüler Fransız gazetelerinin internet sayfaları da siber teröristler tarafından birçok kez siber saldırılara maruz kalmıştır.¹⁵ Bu siber saldırılar yeni terörizmin karakteristik özelliklerindedir. Bu sayede teröristler teknolojiyi kullanarak seslerini daha çok duyurma imkanı yakalarlar.

Ülkeler yeni terörizm ile mücadele için gayret göstermektedirler. Mücadele yöntemlerinde çeşitli yollara başvurmakta ve uluslararası ortamda çeşitli iş birlikleri gerçekleştirmektedirler. Örneğin “Kamu Diplomasisi” bu yöntemlerden kavram olarak en yenilerindedir ancak tanım olarak gayet eski bir uygulamadır. Kamu diplomasisi taktikleriyle ülkeler hedef kamuoyunu etki altına alır ve kendi çıkarlarını diğer toplulukların

¹² Gus Martin, Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 312.

¹³ Gus Martin, Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 65.

¹⁴ Gus Martin, Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 65.

¹⁵ Kevin Rawlinson, “Charlie Hebdo: 'Islamist cyber attacks' hit France”, *BBC*, 16 Ocak 2015, <https://www.bbc.com/news/technology-30850702>, erişim tarihi: 22.04.2021

gönüllü desteğini alarak gerçekleştirmeyi amaçlar.¹⁶ Böylelikle terör ile mücadelede haklı gerekçeler çeşitli toplumlar tarafından daha rahat savunulur hale gelir.

Yeni terörizm ile mücadele sonucunda asıl hedef daima pozitif barışı elde etmek olmalıdır. Kişisel saldırı veya terörizm olarak ortaya çıkan kişisel şiddetin yokluğu durumu negatif barış olarak tanımlanırken öte yandan yoksulluk, sosyal adaletsizlik gibi yapısal şiddetin varlığını ortaya koyan unsurların var olmaması durumu pozitif barış olarak değerlendirilir.¹⁷ Charlie Hebdo terör saldırısı sonucunda pozitif barış amacı için yeterli gayretin gösterilmediği ve bu amaç doğrultusunda önlemler alınmadığının en büyük göstergelerinden biri Fransa'nın 13 Kasım terör olaylarıyla birlikte daha güçlü ve keskin bir yeni terörizm saldırısıyla karşı karşıya kalmasıdır.

3. TERÖR SALDIRISININ TARAFLARI VE AKTÖRLERİ

Charlie Hebdo saldırısının Avrupa genelinde taraflarını değerlendirdiğimizde bu saldırıları Batı ile yeni terörizmi silah haline getirmiş Radikal İslam'ın çatışması olarak nitelendirebiliriz. Bu açıdan yeni terörizm mağdur eden tarafını cihatçı, yasa dışı silahlı terör örgütü üyeleri olarak analiz edebiliriz. Bu mağdur eden teröristler başta ofis baskınını gerçekleştiren Kouachi kardeşler ve daha sonra Porte de Vincennes rehine krizinde dört kişinin ölümüne sebep olan Amedy Coulibaly'dir.¹⁸ Terör saldırısında mağdur olan taraf ise özelde ilk olarak farklı ülkelerde doğmuş ve farklı inançtan kişilerden oluşan dergi çalışanları olmak üzere Fransız halkıdır. Daha sonra ise terörle mücadele eden güvenlik güçleridir. Böylece terör saldırısının birincil tarafları kısaca siviller, Fransız Ulusal Polisi¹⁹ ve Ulusal Jandarması²⁰ ile teröristler Saïd ve Chérif Kouachi kardeşler ile Amedy Coulibaly olarak belirlenir. Tabi ismi geçen teröristlerin sorumluluğunu El-Kaide'nin üstlendiğini unutmamak gerekir.

¹⁶ Haluk Karadağ, *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*, (Ankara: Nobel, 2020), 1.

¹⁷ Kıvılcım Romya Bilgin, "Johan Galtung," içinde *Barış Çalışmaları*, der. Erhan Büyükkakıncı (Ankara: Adres Yayınları, 2018), 188-189.

¹⁸ Midi Libre, "Porte de Vincennes : Coulibaly a demandé à ses proches d'attaquer des commissariats", *Midi Libre*, 09 Ocak 2015, <https://www.midi Libre.fr/2015/01/09/prise-d-otages-dans-une-epicerie-casher-par-un-homme-arme-porte-de-vincennes.1108461.php>, erişim tarihi: 22.04.2021

¹⁹ Fr. Police nationale

²⁰ Fr. Gendarmerie nationale

Saldırının ikincil tarafları, çatışma ile doğrudan ilişkisi olmayan ama çatışanlarla ittifak içinde olan aktörlerdir. İkincil taraflar, Avrupa kıtasında yaşayan diğer halklar ve Radikal İslam'ı kendi çıkarlarının ve cihat hareketlerinin bir parçası olarak gören diğer terörist gruplardır. Bu tarz terörist gruplar ile Kouachi kardeşlerin en önemli ortak özelliği itici güçlerinin cihat olmasıdır.

Terör saldırısının üçüncül tarafları ise; arabulucu faaliyetler gerçekleştiren uluslararası organizasyonlar, üçüncü taraf olabilme özelliği gösteren bazı devletler, ittifak ilişkisi bulunmayan aktörler ve zarar gören şirketler olarak belirlenebilir. Bu saldırıda üçüncül tarafları spesifik olarak belirlemek zordur.

4. TARİHİ ARKA PLAN

Fransa'nın Île-de-France bölgesinde bulunan Charlie Hebdo isimli hiciv dergisinin 7 Ocak 2015 günü ofisine yapılan silahlı saldırı ile başlayan, ardından iki gün boyunca Paris'te süregelen terör olayları zincirinde Avrupa terörle bir kez daha yüzleşmiş oldu. Saldırının tarihsel arka planına bakıldığında; 2006 yılında Danimarka'da yaşanan karikatür krizinden²¹ bir süre sonra Charlie Hebdo 2011 yılında İslam Peygamberi Muhammed'in bir çizimini yayımlayarak ismini "Şeriat Hebdo"²² olarak değiştirdi. Derginin kapağında bulunan İslam Peygamberi Muhammed'in çiziminin konuşma balonunda "Gülmekten ölmezsen 100 kırbaç!"²³ yazıyordu. Sayının yayımlanmasından sonra dergiye çeşitli tehdit mektupları geldi, internet sitelerine siber saldırılar düzenlendi, hatta Paris ofisine molotof kokteyli atıldı.²⁴ Geçen sürede dergi bir dizi İslam Peygamberi Muhammed karikatürü serisi daha yayımladı. Derginin 2009 yılından saldırıya kadar editörlüğünü yapan Stéphane Charbonnier 2013 yılında El-Kaide tarafından arananlar listesine girdi.²⁵ Özellikle El-Kaide gibi dini motifli terörist grupların dikkatini çeken derginin Paris ofisi çevresinde Fransız

²¹ Jyllands-Posten isimli Danimarkalı gazete 2006 yılında İslam Peygamberi Muhammed'in bir dizi karikatürünü yayımlamış ve bu olaydan sonra çeşitli kitlelerin tepkisini çekmiştir.

²² "Şeriat" Fransızca "Charia" olarak kullanılır. Dergi bahsi geçen sayıda "Charlie Hebdo" yerine "Charia Hebdo" ismi ile yayımlanmıştır.

²³ Fr. "100 coups de fouet, si vous n'êtes pas morts de rire!"

²⁴ James Boxell, "Firebomb hits French satire magazine," *Financial Times*, 02 Kasım 2011, <https://web.archive.org/web/20150111103553/http://www.ft.com/cms/s/0/75f87b24-0541-11e1-a3d1-00144feabdc0.html>, erişim tarihi: 24.11.2020

²⁵ Victoria Ward, "Charlie Hebdo cartoonist murdered in Paris terrorist attack was on al-Qaeda wanted list," *The Telegraph*, 07 Ocak 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11330505/Murdered-Charlie-Hebdo-cartoonist-was-on-al-Qaeda-wanted-list.html>, erişim tarihi: 24.11.2020

polisi güvenlik önemleri almaya başladı. Ancak sadece fiziksel tedbirlerin alınması şiddetin önüne geçemedi, hatta siyasi elitler gibi bazı aktörlerin İslam karşıtı söylemleri, terörist grup tarafından daha da alevli bir intikam ateşine dönüştürüldü.

Empati, yaratıcılık ve şiddet dışılık ile şiddet içermeden geçmesi gereken bu dönem aksine çatışmayı arttırmakla ya da çözüm bulmak yerine çözümü geciktiren “düşünce özgürlüğü” ve “saygı” gibi kavramlar üzerinden popülist tartışmalara dönüştürüldü. Gereken adımların yeteri kadar atılmaması üzerine şiddet dönemine geçildi.

Üç terörist 7 Ocak 2015 günü, Charlie Hebdo'nun ofisine otomatik silahlarla saldırarak 12 kişinin hayatını kaybetmesine ve 11 kişinin de yaralanmasına sebep oldular. Öldürülen kişilerin içinde dergi çalışanları ve polisler bulunuyordu. Daha sonra olay yerinden ayrılan saldırganlar 7 ile 9 Ocak arasında Charlie Hebdo dışında 4 farklı bölgede çeşitli saldırılara ve rehine krizlerine sebep oldular.²⁶ Amedy Coulibaly ile Saïd ve Chérif Kouachi kardeşlerin gerçekleştirdiği bu terör saldırılarını El-Kaide üstlendi. Teröristlerin öldürülmesiyle şiddet durdurulmuş ve şiddet dönemi son bulmuş oldu. Ancak bazı çatışmaların sona erdikten sonra tekrar ortaya çıkması gibi, Fransa'da da aynı yılın Kasım ayında terörizm, radikal İslam maskesini takarak ve yeni terörizmin taktiklerini daha derinden uygulayarak geri dönecekti.

Terör saldırısı sonucunda Fransa'nın birçok yerinde ve dünyanın çeşitli ülkelerinde kendiliğinden gerçekleşen gösteriler yapıldı. Bu gösterilere katılan birçok çok kişi ellerinde “Je suis Charlie”²⁷ yazılı dövizler taşıdılar ve bu slogan dikkat çeken bir retorik olarak dergiler, gazeteler, sosyal medya gibi çeşitli platformlarda kullanıldı.

5. TERÖR SALDIRISININ NEDENLERİNİN ANALİZİ

Çatışmanın bireysel, sosyal, uluslararası ve küresel nedenleri olabilir. Île-de-France saldırılarında bireysel düzeyde bakarsak Avrupa'da, özellikle Fransa'da toplumun üyeleri arasında Müslümanlara karşı yükselen ön yargılara dayalı sosyal gruplar arası çatışmalardan bahsedilebilir. Etnik gruplar, sosyal açıdan, geçmişte yapılan günahların hesabının

²⁶ Fontenay-aux Roses ve Montrouge saldırıları, Dammartin-en-Goële rehine krizi, Hypercacher Kosher Supermarket kuşatması.

²⁷ Tr. Ben Charlie'yim

verilmesini ister.²⁸ Teröristler geçmişte yaşanan travmatik olayları, şiddet kullanmalarının haklı sebebi olarak savunurlar.²⁹ Yine biz ve diğerleri ayırımının son derece net yapıldığı ortamda karşı taraftan olma durumu ilk olarak nefreti hemen ardından da şiddeti doğurmaktadır.³⁰ Bununla birlikte El-Kaide gibi aşırı radikal terör örgütleri İslam'a hakaret etmekle de suçluyordu. Bu suçlamaların sonucunda cezalandırmayı gerekli görüyorlardı.

Aynı zamanda bu çatışmada Göreceli Yoksunluk Teorisi de söz konusu olabilir. Özçelik bu teoriyi insanların şiddete yönelmesinin en önemli nedeni, insanların imkan ve kabiliyetleri ve başarıları ile istekleri arasında fark bulunması olarak açıklamıştır.³¹ Teröristlerin; Avrupa halkının refah, zenginlik ve yüksek sosyal statü içinde yaşadığını ve kendilerinin de bu imkanlara sahip olmaları gerektiğini düşünmeleri olasıdır. Bu imkan ve kabiliyet değerleri farkının fazla olması iki taraf arasında oluşacak şiddetin ortaya çıkma olasılığını da artırır.³²

Yine taraflar arası sosyoekonomik göstergelerin görece farklılıklarının diğer faktörlerin etkileşimi ile çatışmaya zemin hazırladığı gözlemlenir. Dinsel ve kültürel kimlikler kapsamında örtüşen eşitsizlikler çatışma durumuna geçilmeyi kolaylaştırmıştır. Genellikle eşitsizlik ve dışlanma birleşerek yabancılaşmayı tetikler ve düzene karşı düşmanlığı, nefreti körükleyerek şiddetli çatışmalara yol açar.³³ Aynı şekilde taraflar arası kültürel önyargılar, tutumlar, duygular gibi çeşitli algılar yaşananların çatışmaya dönüşme hızını ve çatışma şiddetini arttırmıştır.

6. TERÖR SALDIRISININ BAĞLAMI (CONTEXT)

Çatışmalar bir bağlam üzerinde oluşur. Çatışmayı anlamak için çatışmanın doğduğu fiziksel ve örgütsel ortamı da anlamak gerekir.³⁴ Charlie Hebdo saldırısında kültürel ortam da önemlidir. Örneğin İslam Peygamberi Muhammed'in yayımlanan karikatürlerini çizerler ve okuyucular düşünce özgürlüğü, hiciv gibi temellerde yorumlarken radikal İslam'ı

²⁸ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), 198-199.

²⁹ Age.

³⁰ Mesut Hakkı Çaşın, *Uluslararası Terörizm*, (Ankara: Nobel, 2020), s. 601

³¹ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), 93.

³² Age.

³³ Demir, İ. (2017) Çatışma ve Çatışmaya Yaklaşım Yöntemlerinin Teorik Çerçevesi , Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, 5 (1), 9-10.

³⁴ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), 201

benimseyen terörist gruplar bu karikatürleri dine ve peygamberine hakaret olarak nitelendirirler.

Başka bir bağlamsal konu ise taraflar arasında sağlanamayan güven ortamıdır. Geçmişten süre gelen yaşanmışlıklar ve özellikle bir tarafın tiranlık yapan, korku salmaya çalışan silahlı bir terör örgütü olması gibi nedenlerle bu güven ortamını yok etmesidir.

Adalet ve barış dengesini sağlamak da çatışmanın bağlamsal boyutunda değerlendirilebilir. Bu noktada yakalanan teröristlerin sorgulanması, işkence tartışmaları, adli profil oluşturma gibi konular ele alınır. 11 Eylül 2001 tarihinden sonra Avrupa’da yaşanan terör saldırılarının ardından şüphelilerin yakalanması ve gözaltına alınmasında kültürel ön yargılar etkili olmuş ve bu etkiler ırkçılıkla bağdaştırılmıştır. Bu bağlamda özellikle adli profil oluşturma da yeni terörist bileşimi, Ortadoğu kökenli, geçici vize statüsü sahibi, Müslüman dini, erkek cinsiyet ve genç erişkin yaşı ile ilişkilendirilmiştir.³⁵ Devletlerin bu tarz hareketleri çatışmaları çözümlenmek yerine kördüğüm haline getirir ve bitmek bilmeyen, sürekli intikam peşinde koşan bir terör döngüsü oluşturur. Bu konularda devletlerin şeffaf ve insan haklarına bağlı hareket etmesi gerekmektedir.

Çatışma bağlamı içinde çatışan tarafların kültürlerine uygun farklı adalet ve barış karışımları da gözlemlenir.³⁶ Örneğin, teröristler adalet kavramını “dişe diş kana kan” gibi ilkel bir düşünce çerçevesinde ya da öldürerek intikam alma olarak yorumlayabilirken diğer taraftan Fransız halkı adalet kavramını kurallar, kanunlar ve bağlı oldukları ulusal ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde değerlendirirler.

7. TERÖR SALDIRISININ DİNAMIĞI

Çatışma dinamiği belirlenirken akla çatışma stilleri gelir. Charlie Hebdo örneğine baktığımızda çatışma stilini, hayvan metaforu diyagramına göre “köpekbalığı”³⁷ olarak nitelendirebiliriz. Bu durumda iki taraf için de kendi amaçlarına ulaşmak çok önemli bir yere sahip iken karşı tarafın amaçları umursanmaz. Çatışmada köpekbalığı yani kazan-kaybet

³⁵ Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 300

³⁶ Age.

³⁷ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), 98-99

hedefli ve rekabetçi olan taraflar Charlie Hebdo’da gördüğümüz gibi şiddette başvurmaktan ve güç kullanmaktan çekinmezler.

Hedefe ulaşmak için karşı tarafa saldırmak, boyun eğdirmek, korkutmak ve mahvetmek gibi taktikleri kullanırlar.³⁸ Charlie Hebdo saldırganları ilk hedefleri olan dergi ofisinde yaptıkları katliamdan sonrada bu motivasyonlarla Paris sokaklarında korku salmaya devam etmişlerdir.

Terör olaylarının genelinde gözlemlenebileceği gibi önemli olan sonuca ulaşmak ve terör olayını gerçekleştirmektir. Çoğu terörist karşılığında canını vererek galip olma dürtüsünden vazgeçmeden tam bir köpekbalığı gibi hareket eder. Yine terör olaylarında gözlemlediğimiz üzere köpekbalığı yani rekabetçi stil kazanmak için karşı tarafa saldırmak, boyun eğdirmek, korkutmak ve mahvetmek gibi taktikler kullanır.³⁹ Batı ile İslam çatışmasına örnek olan Charlie Hebdo gibi direkt hedefli baskın usulü saldırılar terörün yeni taktiklerini de gözler önüne serer. Terör mağduru ülkelerin çeşitli askeri operasyonlarını yine rekabetçi yani köpekbalığı stili ile açıklayabiliriz. Ancak çoğu zaman bunların uzlaşma stiline dönüşerek tilki rolüne girdiği de gözlemlenebilir.

8. TERÖR SALDIRISININ SONUCU VE MÜDAHALE YÖNTEMLERİ

Charlie Hebdo gibi terör eylemlerinde, çatışma taraflarından birini terör örgütü olan silahlı bir grup oluşturduğu için meşru görülmez ve muhatap alınmaz bu nedenle herhangi bir şekilde anlaşmaya yanaşmanın karmaşık bir durum olduğu gözlemlenir.⁴⁰ Genellikle birincil diplomasi kanalları olan resmi diplomatik kanallar kullanılmaz. Bunların yerine ikincil diplomasi kanalları olan hükümet dışı aktörler devreye girer. Ancak siyasi elitlerin söylemleri hem müdahale hem de sonuca ulaşmada çok önemli rol oynar. Affetme ve şiddetsizlik gibi çeşitli metotlara başvurulabilir.

Başkent Paris’te peş peşe yaşanan terör olaylarıyla sarsılan Fransa, Avrupa Birliği üyesidir. AB radikal İslamcı terörist gruplarla mücadele etmek için önleme, koruma, izleme ve karşılık verme metotlarını benimsemiştir.

³⁸ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), 98-99

³⁹ Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020), 100-101

⁴⁰ Demir, İ. (2017) Çatışma ve Çatışmaya Yaklaşım Yöntemlerinin Teorik Çerçevesi , Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, 5 (1), 27.

İlk aşama, bireyleri radikalleşmeye ve terör eylemlerinde bulunmak için terör örgütlerine katılmaya yönelten nedenlere katkısı olan faktörleri belirleyip bunlarla mücadele etmektedir. Daha sonra vatandaşların korunması ve saldırıya karşı zafiyetin azaltılmasına yönelik gerekli tedbirleri alarak teröristlerin planlama ve organizasyon kapasitelerini engellemek ve teröristleri adaletin karşısına çıkarmak için çalışmaktadır. Son aşama ise terör saldırısının ardından yaşanan süreci dayanışma ruhu içerisinde yönetmek ve sonuçları en aza indirmek için hazırlıklar yapmaktadır.⁴¹ Böylece terörle mücadele etmek ve Avrupa'yı daha güvenli hale getirmek hedeflenir.

9. SONUÇ

Yapılan bu çatışma analizinde ilk olarak yeni terörizm kavramı üzerinde durulmuş, ortaya konulan bilgiler ışığında terör saldırısı karakterize edilmiş ve çatışma haritalaması kapsamında Charlie Hebdo terör saldırısının aktörlerine, arka planına, nedenlerine, bağlamına ve dinamiğine değinilmiştir. Bu başlıklar altında yapılan analizler ışığında aşağıda söz edilen konuların tespiti yapılmıştır.

Avrupa ile radikal İslamcı gruplar arasında yaşanan çatışmada, terör artarak yeni taktikler geliştirme yönünde kıvrım almaya başlamıştır. Terörün; yozlaşmış olduğunu düşündüğü toplumsal düzene karşı eylemlerini gerçekleştiren yalnız kurtlar⁴² ve hücreler oluşturmasına karşı yenilikçi, çeşitli önlemler alınmalıdır. Yani yeni terörizmle yenilikçi yollar ile mücadele edilmelidir. Hükümetler aşırılıkçılığa reformla karşılık vermelidir, terörizm ana motivasyonlarını önlemek için popülist söylemlerden kaçınmalı ve birleştirici davranmalıdır.

Terör örgütleri bünyesinde bulunan baltalayıcı aktörler şiddet eylemlerinin devamı için çözüm aşamalarını engelleyecek ve aynı zamanda kamuoyunda sürecin başarıya ulaşacağına dair inancın yok olmasına neden olacak davranışlar içine girebilirler.⁴³ Bu gibi durumlarda

⁴¹ "Counter Terrorism and radicalisation", EU, erişim tarihi 05 Aralık, 2020, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism_en

⁴² Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 36

⁴³ Köksoy, F. (2018). Çatışma Yönetimi mi Yoksa Çatışma Çözümü mü?: Barış Müzakere Sürecine Teorik Olarak Yaklaşmak, Güvenlik Bilimleri Dergisi, Kasım 2018, 7 (2), 203 – 236.

hükümetler güçlü bir kamu diplomasisine hazırlıklı olmalı ve önlem almalıdır.⁴⁴ Yine toplumsal desteğin arttıkça terörist eylemlerinin de motivasyonlarının yükseldiğini⁴⁵ bu bağlamda terörizmin gördüğü desteği ve ilgiyi de unutmamak gerekir.

Bu toplumsal desteğe karşı propaganda yerine daha uzun vadeli olan Kamu Diplomasisini tercih eden ülkeler daha başarılı bir çözüm süreci yaşayacaklardır. Çünkü kamu diplomasisi görevin icrasında en iyi, propaganda ise en kötü yöntemleri kullanmaktadır.⁴⁶ Çatışmalarda ise gerektiğinde uzlaşmacı olunmalı, amaçlara ulaşmak için iş birlikleri yapılmalıdır. Pozitif barışa ulaşabilmek için yapısal ve kültürel şiddet ortadan kaldırılmalı, çok yönlü diplomasiye kaçınılmamalıdır. Ancak tüm bu noktalarda hassasiyet ile çalışılırsa terörizmin önüne geçilebilir ve pozitif barış elde edilebilir.

Özelde Fransa ve genelde Avrupa, karşı aktörler ile birlikte bu noktaları yeterince yerine getiremediği için Charlie Hebdo saldırısından 10 ay gibi kısa bir süre sonra, Fransa tarihinin en korkunç terör olaylarından biri olan 2015 Kasım Saldırıları yaşadı.

Günümüzde halen hükümetler teröre karşı güvenliği sağlama konularında yeterli adımları atmış ya da yıkıcı ve yeni terörizm tehdidinin ne kadar ciddi olduğunu farkına varmış değillerdir. Gerek resmi gerek gayri resmi uluslararası antlaşmalar, yasalar ve görev güçlerini yaratmak ve uygulamak gerekmektedir.⁴⁷ Bunların tümü ile birlikte ilk olarak uluslararası düzende tam iş birliği temel şart olmalıdır.

⁴⁴ Age,.

⁴⁵ Mesut Hakkı Çaşın, *Uluslararası Terörizm*, (Ankara: Nobel, 2020), 601.

⁴⁶ Haluk Karadağ, *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*, (Ankara: Nobel, 2020), 62-63.

⁴⁷ Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Ankara: Adres Yayınları,2017), 320

KAYNAKÇA

- Carla Power, “Why There's Tension Between France and Its Muslim Population,” *Time*, 08 Ocak 2015, <https://time.com/3659241/paris-terror-attack-muslim-islam/>, erişim tarihi: 24.11.2020
- Celil Batur, *Mülteci Krizi ve Avrupa’da Aşırı Sağın Yükselişi*, (Ankara: Nobel, 2019), 28-29.
- “Counter Terrorism and radicalisation”, EU, erişim tarihi 05 Aralık, 2020, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/counter-terrorism_en
- France24, “What does a ‘state of emergency’ mean in France?” *France 24*, 15 Kasım 2015, <https://www.france24.com/en/20151115-what-does-france-state-emergency-mean>, erişim tarihi: 21.04.2021
- Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Ankara: Adres Yayınları,2017)
- Haluk Karadağ, *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*, (Ankara: Nobel, 2020)
- Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2016 Measuring the Impact of Terrorism*, <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>
- İmran Demir, “Çatışma ve Çatışmaya Yaklaşım Yöntemlerinin Teorik Çerçevesi” , *Bariş Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 5 (1), (2017) 1-53.
- Fulya Köksoy, *Çatışma Yöneti mi mi Yoksa Çatışma Çözümü mü?: Bariş Müzakere Süreci ne Teorik Olarak Yaklaşmak*, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, Kasım 2018, 7 (2), (2018). 203 – 236.
- James Boxell, “Firebomb hits French satire magazine,” *Financial Times*, 02 Kasım 2011, <https://web.archive.org/web/20150111103553/http://www.ft.com/cms/s/0/75f87b24-0541-11e1-a3d1-00144feabdc0.html>, erişim tarihi: 24.11.2020

- Kıvılcım Romya Bilgin, “Johan Galtung,” içinde Barış Çalışmaları, der. Erhan Büyükakıncı (Ankara: Adres Yayınları, 2018),
- Mesut Hakkı Caşın, Uluslararası Terörizm, (Ankara: Nobel, 2020)
- Midi Libre, “Porte de Vincennes : Coulibaly a demandé à ses proches d'attaquer des commissariats”, Midi Libre, 09 Ocak 2015, <https://www.midilibre.fr/2015/01/09/prise-d-otages-dans-une-epicerie-casher-par-un-homme-arme-porte-de-vincennes,1108461.php>, erişim tarihi: 22.04.2021
- Sezai Özçelik, *Uluslararası Çatışma Analizi ve Çözümü*, (Ankara: Nobel, 2020)
- Victoria Ward, “Charlie Hebdo cartoonist murdered in Paris terrorist attack was on al-Qaeda wanted list,” *The Telegraph*, 07 Ocak 2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/11330505/Murdered-Charlie-Hebdo-cartoonist-was-on-al-Qaeda-wanted-list.html>, erişim tarihi: 24.11.2020
- Walter Laqueur, *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*, New York, Oxford University Press, 1999, s.5.